

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจถึงประวัติ ความเป็นมาในอดีต ตลอดจนสภาพปัจจุบันปัญหาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ อันจะนำไปสู่การเสนออนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย กระบวนการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาที่ต่อเนื่องกันไป 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ความเป็นมาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในอดีต (พ.ศ.2477-2535)

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาเพื่อบรรยายสภาพปัจจุบัน และปัญหาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ (พ.ศ.2536-2538)

ระยะที่ 3 เป็นการศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อสร้างและนำเสนอทางเลือกต่าง ๆ ในอนาคต อันนำไปสู่การสร้างอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย

รายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะ มีดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์

ในระยะแรกของการวิจัย มีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อวิเคราะห์วิวัฒนาการของการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยและพัฒนาการการจัดการศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2477-2535) โดยได้แบ่งเวลาในอดีตออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ

ช่วงแรก ตั้งแต่พ.ศ. 2477-2485 เป็นช่วงที่เริ่มการตั้งกรมศิลปากรและก่อตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์จนถึงเมื่อสถานการณ์บ้านเมืองเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2

ช่วงที่สอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2486-2514 เป็นช่วงที่สถานภาพและวิถยฐานะของสถาบัน เป็นเพียงโรงเรียนระดับวิชาชีพพิเศษ

ช่วงที่สาม ตั้งแต่ พ.ศ. 2515-2535 เป็นช่วงที่สถาบันได้รับการยกระดับวิถยฐานะ จากโรงเรียนขึ้นเป็นวิทยาลัย และได้ขยายการศึกษา ออกไปยังภูมิภาคทั้ง 4 ภาค ทั่วประเทศ จนมีวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งหมด จำนวน 12 วิทยาลัย

ทั้งนี้มุ่งศึกษา 4 ประเด็นหลัก คือ เป้าหมาย กระบวนการ ผลผลิตและปัญหาอุปสรรค นอกจากนี้ ได้ศึกษาแนวความคิดและ/หรือปรัชญา ในการจัดการศึกษาทั้งในด้านอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่และพัฒนาวิชาการ ตลอดจนความสำเร็จ ข้อจำกัด และสิ่งที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาต่อไป

3.1.1 วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูล มี 3 ลักษณะ คือ

3.1.1.1 จัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีประวัติศาสตร์มุขปาฐะ (oral history)

โดยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ อดีตผู้บริหาร และครูอาวุโส อาทิ

(1) นายธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร

(2) นายมนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากร

ศิลปินแห่งชาติ

(3) นางวิจิตรา รังสิยานนท์ บุตรีของหลวงวิจิตรวาทการ

(4) นางเจलय ศุขะวณิช ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทยของ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ ศิลปินแห่งชาติ

(5) นายกรี วรสระริน ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทยของ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ ศิลปินแห่งชาติ

(6) น.ส.จำเรียง พุฒประดับ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์

ไทยของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ศิลปินแห่งชาติ

(7) นายประสิทธิ์ ถาวร ผู้เชี่ยวชาญการสอนดนตรีไทยของ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ ศิลปินแห่งชาติ

(8) นายเสวี หวังในธรรม อดีตผู้อำนวยการกองการสังคีต

ผู้เชี่ยวชาญด้านอนุรักษ์สืบทอดสร้างสรรค์ทางสังคีตศิลป์ ศิลปินแห่งชาติ

- (9) นายช่วย· สุนทรนิต ครูอาวุโส
 (10) นายอุดม ชีรานนท์ ครูอาวุโส
 (11) นายทรง ปรากฏโพธิ์อ่อน ครูอาวุโส
 (12) น.ส.ปราณี สำราญวงศ์ อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัย
 นาฏศิลป์ อดีตผู้อำนวยการกองศิลปศึกษา ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทยของวิทยาลัยนาฏศิลป์
 (13) น.ส.นิตยา จามรมาน ผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชาการ
 แต่งกายและแต่งหน้านาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) ของวิทยาลัยนาฏศิลป์
 (14) นางสถาพร สนทอง อดีตผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย
 กองการสังคีต กรมศิลปากร

(รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ข)

3.1.1.2 จัดเก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (primary source) จาก
 เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ได้แก่ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา
 บัญชีของทางราชการ ประกาศ คำสั่ง และรายงานต่าง ๆ

3.1.1.3 จัดเก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง (secondary source) จาก
 หนังสือและเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว นำข้อมูลมาตรวจสอบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิพากษ์ทาง
 ประวัติศาสตร์เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะเลือกสรรข้อเท็จจริง
 เพื่อนำมาตีความ ให้เกิดความเข้าใจในเหตุการณ์ที่เลือกมาพิจารณา โดยใช้ทฤษฎีและกรอบของ
 การพัฒนาวัฒนธรรม เป้าหมายการศึกษา และระบบการศึกษา รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมมาอธิบาย
 ความ

ขั้นตอนต่อไปคือ นำข้อมูลที่ตีความแล้วมาวิเคราะห์ โดยใช้องค์ประกอบสำคัญใน
 การวิเคราะห์ คือ

- (1) สาเหตุพื้นฐาน
- (2) สาเหตุปัจจุบัน
- (3) ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุพื้นฐานกับสาเหตุปัจจุบัน

(4) บทบาท และแนวคิดของบุคลากรสำคัญ

(5) สภาพแวดล้อมของเหตุการณ์ทั้งในแง่อิทธิพลของเศรษฐกิจ สังคม และ

การเมือง

3.2 การศึกษาเพื่อบรรยายสภาพปัจจุบัน

ในระยะที่สองของการวิจัย จุดมุ่งหมายหลักคือ เพื่อบรรยายและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย การวิจัยในระยะนี้ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล 2 ลักษณะ ดังนี้

3.2.1 การศึกษาเอกสาร

เอกสารที่ศึกษามีดังนี้

- (1) เอกสารที่เกี่ยวข้องจากการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์
- (2) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือนของวิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่ง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2538
- (3) เอกสารหลักสูตรวิทยาลัยนาฏศิลป์(ขั้นต้น ขั้นกลาง)
- (4) เอกสารหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา (มัธยมต้น มัธยมปลาย)
- (5) เอกสารหลักสูตรนาฏศิลป์ชั้นสูง
- (6) เอกสารงานทะเบียนนักเรียน
- (7) การจัดการศึกษาศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ ดนตรีและช่างศิลป์ของ กองศิลปศึกษา กรมศิลปากรปี พ.ศ.2538
- (8) แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2535
- (9) คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง พ.ศ.2538
- (10) แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของกรมศิลปากร พ.ศ.2538
- (11) แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของกรมศิลปากร พ.ศ.2539
- (12) ตารางแสดงวุฒิของผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลป์
- (13) ตารางแสดงวุฒิข้าราชการของวิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่ง
- (14) ตารางจำนวนข้าราชการครูแยกตามสาขาวิชาเอกของวิทยาลัยนาฏศิลป์

12 แห่ง

(15) ตารางสอนโดยรวมของนักเรียนนาฏศิลป์ระดับชั้นต้น, ชั้นกลาง, ชั้นสูง

(16) ตารางแสดงจำนวนนักเรียนที่จบชั้นกลางปีที่ 3 แล้วลาออก ไม่เรียนต่อ
ชั้นสูงปีที่ 1

(17) หนังสือจากหน่วยราชการขอการแสดงจากวิทยาลัยนาฏศิลป์

3.2.2 การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนของวิทยาลัยนาฏศิลป์

4 ท่าน ดังมีรายนามต่อไปนี้

- (1) น.ส.ปราณี สาราวงศ์ อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์
อดีตผู้อำนวยการกองศิลปศึกษา ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทยของวิทยาลัยนาฏศิลป์
- (2) น.ส.นิตยา จามรมาน ผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชาการแต่งกายและ
แต่งหน้านาฏศิลป์ไทย (ตัวพระ) ของวิทยาลัยนาฏศิลป์
- (3) นายจิรัส อัจฉรงค์ ผู้เชี่ยวชาญการสอนดนตรีไทยของวิทยาลัยนาฏศิลป์
- (4) นางสถาพร สันทอง อดีตผู้เชียวชาญนาฏศิลป์ไทย กองการสังคิต
กรมศิลปากร

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร มาจัดหมวดหมู่ในกรอบของโครงสร้าง เนื้อหารายวิชา และหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรระหว่างวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น และนาฏศิลป์ชั้นกลางเปรียบเทียบกับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างหลักสูตรและการจัดการศึกษาของโรงเรียนสามัญกับหลักสูตรและการจัดการศึกษาของวิชาชีพพิเศษ ทั้ง 2 ระดับการศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือน ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่ง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536-2538 นั้น ผู้วิจัยได้นำมาจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ เพื่อหาประเด็นวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา ทั้งด้านการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมการแสดงนาฏศิลป์ ดนตรี การบริหารจัดการ และปัจจัยแวดล้อม

ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่ออธิบายสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการศึกษา และการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยด้านนาฏศิลป์และดนตรี

การวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้ระบบการจัดการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ เป้าหมาย กระบวนการ และผลผลิต เป็นกรอบหลักของการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 การสนทนากลุ่ม

จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาในระยะที่ 3 เพื่อแสวงหาทางเลือกต่าง ๆ ในอนาคตของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่นำไปสู่การสร้างอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในการพัฒนาศิลปะ และวัฒนธรรมไทย การจัดเก็บข้อมูลในระยะนี้ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ซึ่งการจัดกลุ่มสนทนาให้มีความสำคัญของการร่วมกันคิดอย่างเป็นจริงและสร้างสรรค์ของกลุ่มบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นบุคคลภายในวิทยาลัยนาฏศิลป์ และบุคคลภายนอกวิทยาลัยนาฏศิลป์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิทยาลัยนาฏศิลป์และศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ทางเลือกและอนาคตภาพที่ครอบคลุมวิสัยทัศน์ของบุคคลภายในและภายนอกวิทยาลัยนาฏศิลป์ การวิจัยในระยะที่ 3 ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม มีการดำเนินงาน ดังนี้

3.3.1 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา

ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาแต่ละกลุ่ม มีหลักสำคัญคือ ควรเลือกผู้ที่มีภูมิหลัง และคุณลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกัน ประมาณ 8-12 คน เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนาทุกคนในกลุ่มมีความรู้สึกสบายใจที่จะร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นและทัศนคติที่แท้จริง รวมทั้งมีความไว้วางใจต่อกันเพียงพอที่จะสามารถแสดงความคิดเห็นสนับสนุน หรือโต้แย้งกันได้อย่างเปิดเผยและสร้างสรรค์ ในงานวิจัยนี้ ได้กำหนดกลุ่มสนทนาทั้งสิ้น 10 กลุ่ม โดยใช้ภูมิภาคและสภาพภาพเป็นคุณลักษณะในการแบ่งกลุ่ม (break characteristic) ลักษณะและการกระจายของกลุ่มสนทนา เสนอไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนสมาชิกและลักษณะของกลุ่มสนทนาจำแนกตามภูมิภาคและสถานภาพของผู้ร่วมสนทนา

ภูมิภาค	สถานภาพของผู้ร่วมสนทนา (จำนวนสมาชิกของกลุ่ม)	
	บุคคลภายในวิทยาลัยนาฏศิลป์	บุคคลภายนอกวิทยาลัยนาฏศิลป์
1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	กลุ่มที่ 1 (8 คน)	กลุ่มที่ 2 (8 คน)
2. ภาคกลาง	กลุ่มที่ 3 (9 คน)	กลุ่มที่ 4 (9 คน)
3. กรุงเทพฯ	กลุ่มที่ 5 (9 คน)	กลุ่มที่ 6 (10 คน)
4. ภาคใต้	กลุ่มที่ 7 (9 คน)	กลุ่มที่ 8 (9 คน)
5. ภาคเหนือ	กลุ่มที่ 9 (9 คน)	กลุ่มที่ 10 (9 คน)
รวม	5 กลุ่ม (44 คน)	5 กลุ่ม (45 คน)

คุณลักษณะที่ใช้ในการควบคุมให้ภายในกลุ่มต่าง ๆ มีลักษณะเหมือนกัน (uniform control characteristic) คือ การเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมไทยในด้านนาฏศิลป์และดนตรี

ส่วนคุณลักษณะที่ใช้ในการควบคุมห้องค์ประกอบของกลุ่ม (composition control characteristic) เพื่อให้กลุ่มได้มีลักษณะที่กว้างขวาง คือ เพศและวัย และสำหรับกลุ่มบุคคลภายในวิทยาลัยนาฏศิลป์ได้ใช้หน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหาร ผู้สอนสายวิชาสามัญ และผู้สอนสายวิชานาฏศิลป์ คนตรี เป็นคุณลักษณะควบคุมองค์ประกอบเพิ่มเติม ในขณะที่ กลุ่มบุคคลภายนอกวิทยาลัยนาฏศิลป์ได้ใช้ลักษณะของอาชีพ ซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหาร นักวิชาการ นักการศึกษา ศิลปิน และสื่อมวลชน เป็นคุณลักษณะควบคุมองค์ประกอบเพิ่มเติม

แนวคิดโดยทั่วไปในการออกแบบกลุ่มสนทนานั้น คล้ายกับแนวคิดในการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างจะประกอบด้วยกลุ่มสำคัญต่าง ๆ โดยที่ในแต่ละกลุ่มนั้น ตัวอย่างจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน (homogeneous) แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน (heterogeneous) ที่เป็นเช่นนี้เพราะวิธีการศึกษาแบบสนทนากลุ่มนั้น นักกลุ่มสนทนาเป็นหน่วยของการศึกษา และการจัดกลุ่มสนทนาในแนวนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลจากแต่ละกลุ่มที่ถูกต้อง และลึกซึ้ง จากกระบวนการกลุ่มที่ผู้สนทนามีความไว้วางใจกัน และขณะเดียวกัน ได้ข้อมูลโดยรวมจากกลุ่มต่าง ๆ จะครอบคลุมทักษะอันหลากหลาย และกว้างขวางจากมุมมองของกลุ่มสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 1 นำผลสรุปการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และการวิจัยเชิงบรรยายที่เป็นทั้งการดำเนินการและความเป็นมาในอดีต ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ (ชื่อแรก ของสถานศึกษา) จนถึงสภาพปัจจุบัน มาสร้างเป็นกรอบคำถามและแนวทางการสนทนา แล้วทดลองจัดการสนทนากลุ่มให้อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ได้พิจารณาตรวจสอบและเสนอแนะปรับปรุงจนเป็นที่เข้าใจและเห็นชอบร่วมกัน ทั้งในแนวความคิด แนวคำถาม และขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดและการดำเนินการสนทนาแต่ละกลุ่มตั้งแต่ต้นจนจบ (ตัวอย่างของคำถามดูจากภาคผนวก ข)

ขั้นที่ 2 เตรียมการจัดการสนทนากลุ่ม

(1) จัดคณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา

(moderator) 1 คน ผู้จัดบันทึกการสนทนาและบันทึกเทป (note-taker) 2 คน ผู้บริการ

ทั่วไป (provider) 2 คน ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้สังเกตการณ์

(2) ทดลองซ้อมการปฏิบัติงานของคณะทำงานให้อาจารย์ที่ปรึกษา ทั้ง 2 คน ได้พิจารณา ตรวจสอบ วิพากษ์ และให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานในจุดต่าง ๆ ที่ต้องปรับปรุงเพื่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติการต่อไป

(3) เลือกสนามและจัดกำหนดการในการปฏิบัติงานการสนทนากลุ่ม ในสนาม 5 แห่งด้วยกัน ดังนี้

วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์	เป็นแกนกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี	เป็นแกนกลางในภาคกลาง
วิทยาลัยนาฏศิลป์ (กรุงเทพฯ)	เป็นแกนกลางในกรุงเทพฯ และภาคตะวันออกเฉียง
วิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง	เป็นแกนกลางในภาคใต้
วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่	เป็นแกนกลางในภาคเหนือ

จากนั้นได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง เพื่อขอใช้สถานที่และบุคลากรร่วมปฏิบัติงานบริการสำหรับการจัดการสนทนากลุ่ม ส่วน กำหนดการปฏิบัติงานการสนทนากลุ่มทั้ง 10 กลุ่ม ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 กำหนดการปฏิบัติงานการสนทนากลุ่ม

บุคคล กลุ่มที่	สถานศึกษาที่ใช้จัดการสนทนากลุ่ม	วัน เดือน ปี	เวลา
ภายนอก 1 ภายใน 2	วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์	21 มี.ย.2539 22 มี.ย.2539	09.30-12.00 น. 09.30-12.00 น.
ภายนอก 3 ภายใน 4	วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี	28 มี.ย.2539 29 มี.ย.2539	09.30-12.00 น. 09.30-12.00 น.
ภายนอก 5 ภายใน 6	วิทยาลัยนาฏศิลป์ (กรุงเทพฯ)	15 ก.ค.2539 16 ก.ค.2539	09.30-12.00 น. 09.30-12.00 น.
ภายนอก 7 ภายใน 8	วิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง	16 ส.ค.2539 17 ส.ค.2539	09.30-12.00 น. 09.30-12.00 น.
ภายนอก 9 ภายใน 10	วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่	29 ส.ค.2539 30 ส.ค.2539	09.30-12.00 น. 09.30-12.00 น.

(4) ติดต่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้ง 10 กลุ่ม ซึ่งมีทั้งสิ้น 89 คน
อันประกอบด้วย 2 ฝ่าย คือ บุคคลภายนอกวิทยาลัยนาฏศิลป์ 45 คน และบุคคลภายในวิทยาลัย
นาฏศิลป์ 44 คน คุณสมบัติของแต่ละฝ่ายมีดังนี้

ฝ่ายบุคคลภายนอกวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้แก่ บุคคลผู้ใช้ผลผลิต
จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ และ/หรือเกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปวัฒนธรรมไทย จากภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ภาคกลาง กรุงเทพฯ ภาคใต้ และภาคเหนือ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีบุคลากรที่มีความรู้ และ

ประสบการณ์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม แต่มีสถานภาพเป็นหน่วยงานที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริหาร หน่วยงานทางศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์และดนตรี นักวิชาการทางด้านนาฏศิลป์และดนตรี นักการศึกษา สื่อมวลชน และผู้ประกอบการอาชีพด้านนาฏศิลป์และดนตรี ฯลฯ เป็นต้น บุคลากรในฝ่ายนี้ได้กำหนดไว้ 5 กลุ่ม ๆ ละประมาณ 8-10 คน รวมทั้งสิ้น 45 คน

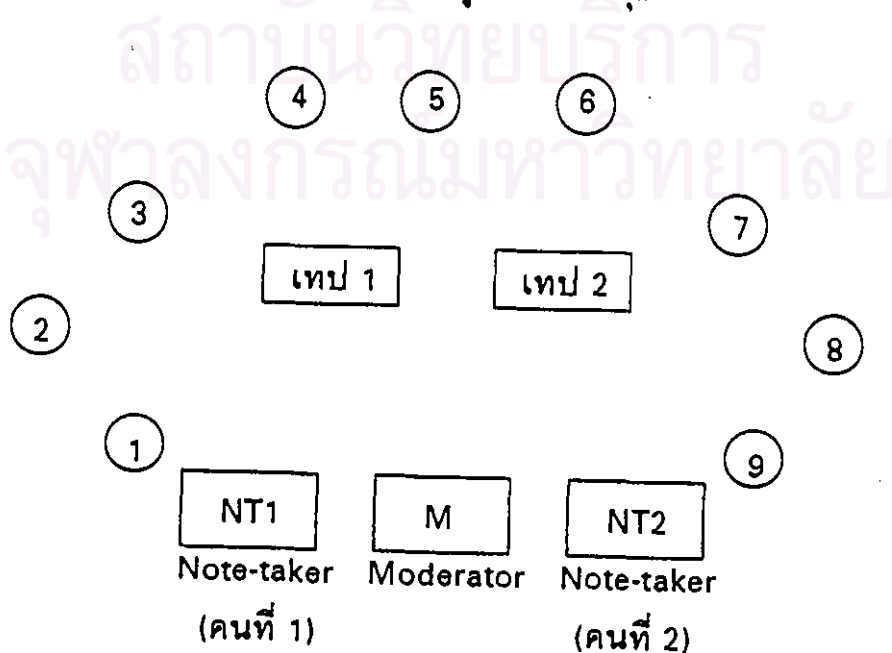
ฝ่ายบุคคลภายในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้แก่ บุคลากรของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ผู้มีส่วนร่วมในการผลิตศิลปิน ครู นักวิชาการ และนักวิชาชีพ จำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8-10 คน รวมทั้งสิ้น 44 คน ซึ่งเป็นผู้แทนจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้ง 12 แห่งทั่วประเทศ แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูนาฏศิลป์ ครูดนตรี และครูวิชาสามัญของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในแต่ละภูมิภาค

(5) เลือกสถานที่ที่ใช้สนทนากลุ่มจากห้องประชุมต่าง ๆ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์แต่ละแห่ง โดยได้เลือกห้องประชุมของวิทยาลัยที่มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มทั้งหมด รวมทั้งมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการสนทนากลุ่ม มีสภาพแวดล้อมของห้องประชุมที่ดี และไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก

(6) กำหนดผังกลุ่มสนทนา และจัดโต๊ะ เก้าอี้ เพื่อให้การสนทนากลุ่มเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

ผังของกลุ่มสนทนาแต่ละแห่งเป็นดังนี้

ผังแสดงตำแหน่งของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

- (7) เตรียมรายชื่อและจัดสถานที่ลงทะเบียนสำหรับผู้เข้าร่วม
สนทนากลุ่ม
- (8) จัดและซักซ้อมความเข้าใจกับผู้บริการทั่วไป เพื่อความ
เรียบร้อยในการปฏิบัติงาน
- (9) เตรียมม้วนเทปและทดสอบอุปกรณ์บันทึกเสียง

ขั้นที่ 3 การดำเนินการสนทนากลุ่ม

- (1) ต้อนรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และดูแลการลงทะเบียน
ระหว่างเวลา 8.15-9.15 น.
- (2) เริ่มการสนทนากลุ่ม เวลา 9.30 น. โดยผู้บริหารแต่ละ
สนาม (วิทยาลัยนาฏศิลป์) กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จากนั้นผู้ดำเนินการสนทนาแนะนำ
ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเริ่มดำเนินการสนทนา โดยผู้ดำเนินการได้กล่าวนำถึงผลสรุปของ
การศึกษาวิจัยด้านการจัดการศึกษา และพัฒนาการการแสดงในอดีต รวมทั้งสภาพปัจจุบันของ
วิทยาลัยนาฏศิลป์ และเริ่มถามนำด้วยคำถามที่สร้างบรรยากาศกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาเกิดความ
สนใจ และเห็นความสำคัญในการแสดงความคิดเห็น และทัศนะของตนออกมาอย่างเปิดเผยและ
จริงใจ ในลักษณะร่วมกันคิดและร่วมกันทำเพื่อสร้างทางเลือกที่พึงประสงค์เกี่ยวกับอนาคตภาพของ
วิทยาลัยนาฏศิลป์ ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยที่สามารถนำไปสู่ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ
ในขณะดำเนินการสนทนานั้น ผู้ดำเนินการสนทนาทำหน้าที่เป็นผู้จุดประเด็นคำถาม เพื่อให้สมาชิก
ในกลุ่มได้ร่วมกันสนทนา ผู้ดำเนินการไม่แสดงท่าทางหรือคำพูดที่แสดงถึงการเห็นด้วยหรือไม่
เห็นด้วยกับทัศนะของผู้ร่วมสนทนาคนใดคนหนึ่ง แต่พยายามส่งเสริมให้ทุกคนในกลุ่ม ได้มีโอกาส
ร่วมสนทนากันอย่างกว้างขวาง และตะล่อมให้อยู่ในประเด็นการมองทางเลือกต่าง ๆ ในอนาคต
และความเป็นไปได้ของทางเลือกเหล่านั้น
- ก่อนจบการสนทนาแต่ละสนาม ผู้ดำเนินการได้เปิดโอกาสให้ผู้วิจัย
ได้ถามคำถามเพิ่มเติม และกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมสนทนาและมอบของที่ระลึกให้ผู้เข้าร่วมสนทนา
ทุกคน
- (3) คณะทำงาน ผู้บริหาร และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน

(4) ในภาคบ่าบหลังจากการสนทนากลุ่มนักวิจัย คณะทำงาน และอาจารย์ที่ปรึกษาต้องประชุมเพื่อประเมินจุดดี จุดคือบ ความสำเร็จ และปัญหาของฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินการการสนทนากลุ่มในครั้งนั้น แล้วสรุปข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงาน การการจัดเก็บข้อมูลครั้งต่อไป นอกจากนี้ สิ่งสำคัญในการประชุมนี้ คือ การที่ทุกฝ่ายร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อสังเกตต่าง ๆ สิ่งที่ได้รับรู้และเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ จากการสนทนากลุ่ม และ ร่วมกันสรุปประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งข้อสรุปเบื้องต้นที่เกิดจากการสนทนากลุ่มครั้งนั้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ได้ดำเนินการดังนี้

3.4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงการสนทนากลุ่มมาถอดเทป โดยผู้บันทึก ข้อมูลทั้ง 2 คน ผู้วิจัยทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง และจัดเข้าแฟ้มข้อมูลแต่ละกลุ่ม

3.4.2 นำข้อมูลแต่ละสนามมาอ่านแล้วจำแนกออก ตามกรอบของการวิเคราะห์ที่ได้ตั้งไว้ 4 ประเด็นหลัก คือ เป้าหมาย กระบวนการ ผลผลิต ปัญหาและอุปสรรค โดยจำแนก เป็นรายกลุ่มจนครบทั้ง 10 กลุ่ม

3.4.3 อ่านข้อมูลของแต่ละสนามอีกครั้ง เพื่อวิเคราะห์หาแนวคิดในเชิงการ พัฒนาวัฒนธรรม โดยอิงกรอบแนวคิดในการพัฒนาวัฒนธรรมของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่ง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ และพัฒนา

(ดูรายละเอียดขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อ 3.4.1 - 3.4.3 ในภาคผนวก ค)

3.4.4 นำข้อคิดเห็นโดยรวมของแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งประเด็นการมองแนวทาง และทางเลือกต่าง ๆ ในการพัฒนาวิทยาลัย นาฏศิลป์ในอนาคต มาประกอบการสร้างคำอธิบายของทางเลือกต่าง ๆ ในอนาคตของวิทยาลัย นาฏศิลป์

3.4.5 ในช่วงของการวิเคราะห์ (3.4.2 ถึง 3.4.4) ได้มีการประชุมกับอาจารย์ ที่ปรึกษาหลายครั้ง เพื่อตรวจสอบกระบวนการและผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนต่าง ๆ ตลอดจน การอธิบายความหมายของทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้สร้างขึ้นในช่วงของการประชุมระยะหลัง ได้มี

การปรับปรุงการอธิบายทางเลือกต่าง ๆ ในอนาคต โดยการเพิ่มกรอบแนวคิดในการพัฒนา
อุดมศึกษา (Higher Education) และกระแสการปฏิรูปการศึกษามารวมเป็นกรอบแนวคิดของ
การวิเคราะห์ ทางเลือกในอนาคตของวิทยาลัยนาฏศิลป์ด้วย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้ข้อสรุปเป็นทางเลือกใน
อนาคต 3 ทาง

3.5 การตรวจสอบทางเลือกในอนาคต

นำทางเลือกทั้ง 3 ทาง ที่เป็นข้อค้นพบมานำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 9 ท่าน เพื่อร่วมกันพิจารณาความถูกต้องและความเป็นไปได้ของ
ทางเลือกต่าง ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน มีดังนี้

- (1) ดร.โกวิท วรพิพัฒน์
อดีตรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ วุฒิสมาชิก
(ผู้มีประสบการณ์ทางการบริหารและวิชาการ)
- (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์
รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ผู้บริหารและนักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม)
- (3) นายเสรี หวังในธรรม
ผู้เชี่ยวชาญด้านอนุรักษ์สืบทอดสร้างสรรค์ทางสังคีตศิลป์
(อดีตผู้อำนวยการกองการสังคีต ศิลปินแห่งชาติ)
- (4) อาจารย์พนิดา สิทธิธรรม
อดีตนักวิชาการด้านนาฏศิลป์ กองการสังคีต
(นักเขียนบทและกำกับการแสดง)
- (5) อาจารย์ประกอบ ลากเพชร
อดีตผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาเอกสารและหนังสือ กรมศิลปากร
(อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์, กองศิลปศึกษา และ
กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์)

- (6) นางช่อม บัญจพรรค์
นักเขียนและนักวิชาการ
(กรรมการเซ็นเซอร์รายการวิทยุและโทรทัศน์ ช่อง 3 อ.ส.ม.ท.)
- (7) ม.ล.จุลลา งอนรด
ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงภายในประเทศ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
(ศิษย์เก่าวิทยาลัยนาฏศิลป์)
- (8) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปณิตตา ธนสถิตย์
อาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้แทนบริษัทกันตนากรู๊ป)
- (9) นายศิษฐ์ โพธิ์บารมย์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ (ตัวแทนกลุ่มสนทนา)

3.6 การสรุปผลทางเลือกในอนาคต และการสร้างอนาคตภาพ

3.6.1 นำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรมมาปรับปรุงการอธิบายทางเลือกต่าง ๆ ในอนาคตของวิทยาลัยนาฏศิลป์ เพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.6.2 นำทางเลือกที่ปรับปรุงแล้ว มาสร้างอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย